

לייעודה המלא של בני עקיבא

מאמרי הראי"ה מכתב לבני עקיבא

ב"ה. יום י"א לחדש ניסן תרצ"ד.

יקירי לבני "בני עקיבא". עז לכם ויפתע נשמה ממקור ישראל. חביבי, ממעמקי הלב הנני שולח לכם את הבעת הוקרתי לכינוסכם היקר. חזקה מאד היא תקותי שאתם תדעו איך לשאוב ממעיני הישועה, שבכלל הם הולכים ונפתחים לישראל וארצו. לרוחו ורגש חירותו, למרות כל הסבוכים, המעצורים והצרות ברוח ובחומר שהננו בתור חלק מכלל ישראל סובלים כל כך מהם בפרק המעבר של הזמן הקשה הזה. ממעינות האלה, תהיו אתם אחי היקרים יודעים לקלוט את הזוך ואת הטוהר, שבהם תכירו להפלות יפה בין זרם לזרם, בין משקע זר שסערת הרוח מעלה בזעפו ובין תהליך של מי מנוחות המשיב נפש, אשר בהם יהיה חלקכם ובהם תהיו נוחלים אומץ עד כדי השפעה גם כן על חוגים שונים, להרחיב את יסוד ברכת החיים אשר צור ישראל וגואלו חי מופיע בה בעיתים הללו על עם סגולתו.

מרבי עקיבא אורן של ישראל אשר בשמו אתם נקראים בבחינת איגודכם, היו נא מכוונים לשלת הסימנים המציניים לנו לדורות את קדושתו העליונה, שהם:

ראשית אהבת התורה עד לכדי מסירות נפש של סבל בלתי גבולי, הדעה היסודית שסם החיים של האומה ומכון גאולתה אין לו תוכן אחר כי אם זאת התורה שהיא חיינו ואורך ימינו".

השנית ההכללה "כולהו סתימתאה אליבא דרבי עקיבא" פלגים רבים הולכים וזורמים, מתניתין, תוספתא, ספרי, ספרא וכו' אבל הכל בא מתוך אותו הים הגדול, תורתו הכוללת של רבי עקיבא (עיין סנהדרין פ"ו). התורה תורת חיינו כל פלגיה המתגלים ברוח וכל הפלגים המתגלים בחיי האומה, ממנה הם זורמים, ולאחדם עם מקורם הברוך לנצח אנו נדרשים. נברך בתורה תחילה ונמצא את הארץ אשר אבדה לנו על אשר לא ברכו בתורה תחלה (עיין בבא מציעא פ"ה).

השלישית היא מדת רבי עקיבא המיוחדת, שהיא מתעוררת עכשיו בזמן צמיחת הישועה, להיות לנו לאור עולם, התלהבות ומסירות לחזק כל חזון של גאולה ותחיה לישראל וארצו. ודוקא מפני שהחזון בשעתו נכשל, ובר כוכבא נפל ועמו נפל ישראל בבחינת חירותו הלאומית, בטוחים אנו כי תורת אמת אשר בפה קדוש יבוא תור לה, והתור הזה הולך ובא, ולא תקום פעמים צרה, ולא לחנם לחם ישראל מלחמת קיומו ונצחו עד דור אחרון ועד בכלל. לכו אחים ובנים חביבים בכח זה, בכח ד' גואל ישראל, אל ירך לבבכם, אל תערצו מכל קולות של צווחות וקל גסים. ד' עמנו, ובשמו ותורתו נדגול ונעשה חיל, לקרבת גאולתנו ופדות נפשנו, בישיע צור ישראל אשר הננו לעדי עד עמו וצאן מרעיתו. בברכה, חיים, שלום, חדות רוח וקושט סלה. נאמן אהבתכם אברהם יצחק הכהן קוק זרעים שנה א', חוב' א' תרצ"ז)

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף טא עמוד ב

תנו רבנן: פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שלא יעסקו ישראל בתורה, בא פפוס בן יהודה ומצאו לרבי עקיבא שהיה מקהיל קהלות ברבים ועוסק בתורה. אמר ליה: עקיבא, אי אתה מתירא מפני מלכות? אמר לו: אמשול לך משל, למה הדבר דומה - לשועל שהיה מהלך על גב הנהר, וראה דגים שהיו מתקבצים ממקום למקום, אמר להם: מפני מה אתם

בורחים? אמרו לו: מפני רשתות שמביאין עלינו בני אדם. אמר להם: רצונכם שתעלו ליבשה, ונדור אני ואתם כשם שדרו אבותי עם אבותיכם? אמרו לו: אתה הוא שאומרים עליך פקח שבחיות? לא פקח אתה, אלא טפש אתה! ומה במקום חיותנו אנו מתיראין, במקום מיתנתנו על אחת כמה וכמה! אף אנחנו, עכשיו שאנו יושבים ועוסקים בתורה, שכתוב בה כי הוא חייך וארך ימך - כך, אם אנו הולכים ומבטלים ממנה - על אחת כמה וכמה. אמרו: לא היו ימים מועטים עד שתפסוהו לרבי עקיבא וחבשוהו בבית האסורים, ותפסו לפפוס בן יהודה וחבשוהו אצלו. אמר לו: פפוס! מי הביאך לכאן? אמר ליה: אשריך רבי עקיבא שנתפסת על דברי תורה, אוי לו לפפוס שנתפס על דברים בטלים. בשעה שהוציאו את רבי עקיבא להריגה זמן קריאת שמע היה, והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל, והיה מקבל עליו עול מלכות שמים. אמרו לו תלמידיו: רבינו, עד כאן? אמר להם: כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה בכל נפשך - אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי: מתי יבא לידי ואקיימו, ועכשיו שבא לידי לא אקיימו? היה מאריך באחד עד שיצתה נשמתו באחד. יצתה בת קול ואמרה: אשריך רבי עקיבא שיצאה נשמתך באחד. אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: זו תורה וזו שכרה? ממתים ידך ה' ממתים וגו'! - אמר להם: חלקם בחיים. יצתה בת קול ואמרה: אשריך רבי עקיבא שאתה מזומן לחיי העולם הבא.

שמונה קבצים קובץ ה אות רנו:

החיים תופסים הם את ערכם רק עם הדעה של קדושת מסירות הנפש. כשיש על מה למסור את החיים, אז החיים הם דבר שיש להם ערך של חופש, של קודש ושל הוד, וכל לח החיים הוא מתגלה בזיוו על ידי קדושת מסירות נפש. ומסירות הנפש היא ראויה להיות על תוכן כל כך עשיר ומלא, עד שכל העושר של החיים, עם כל תנובתו האידיאלית הרוחנית העליונה, יהיה נשאב אל תוכו ובטל אליו כניצוץ בלהבת, וזאת יוצאת אל הפועל על ידי מסירות הנפש שבקדושה, של קבלת מלכות שמים שבאמונה וכל קדושתה. חשק מסירות הנפש שבביל היסוד העליון שכל חי העולמים אצורים בו, הוא מבסס את החיים, ונותן להם את צביונם האמיתי, עד שכל מרץ, כל עז וחיל, כל שאיפה טהורה מלאת חיים, היוצאת מן הכח אל הפועל בחיי יום יום, מאמונת המשפחה ואידאליותה, עד רום השאיפות היותר כלליות, המתבטאות במפעלותיהם ויצירותיהם של טובי החושבים ושל טובי הפועלים והיוצרים שבעולם, כולם יונקים הם מזיו הקודש של תשוקת מסירות הנפש על קידוש השם, וכולם הם מסתעפים מהאידיאליות הישראלית העליונה, אשר התבטאה בעומק וכל רוח ועושר, בכל אמת וטוהר, בכל זיו וחדות עולמי עולמים, על ידי רבי עקיבא ברוממות נקודת קדושתו, כל ימי הייתי מצטער על הפסוק הזה, ואהבת את ד' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך, אפילו נוטל את נפשך, מתי יבוא לידי ואקיימו. הוד העליון של המות בגניזת אורו, המתנוצץ על ידו, חי בו, והוא יוצר את החיים, ממתים ידך ד', ממתים מחלד חלקם בחיים, וצפונך תמלא בטנם. אשרי העם שככה לו, אשרי העם שד' אלהיו.

אגרות הראיה א, אגרת רס"ו

"...ואיני מוצא את עצמי בזה רואה את חזון השלמות כ"א בחיבורם של כל חלקי הטוב אשר השפעו לנו מכל הצדדים השונים, מאז מקדם ועד הדור האחרון. עבודת הקודש של סלילת הדרך ועשית הגשרים בין התהומות המפרידים, - זאת היא העבודה שהייתי חפץ שתהיה חביבה על כל העוסקים בנשמתא דאורייתא, כמו שהיא חביבה עלי עד לאחת. ובדורות האחרונים יפה לנו מאד כל שיחתם של תלמידי הגר"א יחד עם תלמידי הבעש"ט, שהיו עומדים במצב כ"כ ניגודי זה לעומת זה בשעתם. ולא בלא עמל וכשרון תברא לנו ספרות שלמה, שתכשיר את עצמה

על בורייך ועל אמתתם וכן עשו כל הבאים אחריהם מדור ודור והיינו כדפירש ומשום כך קבעו הגאונים הלכה כדברי התלמיד מפני שהוא אחרון מאביי ורבה ואילך ולא מקודם. וכו'".

לאחות את הקרעים הללו ברוח. אבל מה יקרה היא התולדה, שעתידה לצאת מעבודה זאת, שהיא אחויה של האומה בפועל, בשאיפה ברורה למטרתה המרכזית, תשובתה אל חסנה בארצה מרום עילויה. וכו'.

שו"ת מהרי"ק סימן פד

"...שהרי בכל מקום אנו פוסקים כדברי האחרונים ומשום האי טעמא פסקו הגאונים אשר מסרו לנו את התורה דמאביי ורבה ואילך הילכתא כבתרא ואפילו בתלמיד נגד הרב והטעם (ג) מתבאר יפה מתוך דברי רב אלפס בשלהי מסכת ערובין כתב שם וז"ל וחזינן למקצת רברבתא דס"ל כעולא וסמכי אגמרא דבני מערבא וכו' עד ואנן לא ס"ל הכי דכיון דסוגיין דגמרא דילן התיירה מאי איכפת לן במאי דאסרי בגמרא דבני מערבא דעל גמרא דידן אנו סמכינן דבתרא הוא ואינהו הוו בקיאיין בגמרא דבני מערבא טפי מינן ואי לאו משום דקים להו דלא סמכא היא לא קשרי ליה אינהו עכ"ל רב אלפס והרי לך דאע"ג דאורייתא דארץ ישראל מחכים וחד מנייהו כתיבי מינן כדאמרין בכתובות פרק המדיר (דף עה) וכן בב"ב פרק מי שמת (דף קנח) מ"מ הלכה כתלמוד בבלי נגד תלמוד ארץ ישראל משום דבתרא הוא וידע במילי דבני א"י טפי מינן ואפילו להקל סמכינן אגמרא דילן מהאי טעמא כמו שכתב רב אלפס וה"ה והוא הטעם דהלכה כבתרא מאביי ורבה ואילך לפי הנל"ד משום דבתראי ידעי במילי דקמאי אבל קמאי לא ידעי במילי דבתראי ומדחזינן דבתראי לא חשו למילי דקמאי אלמא קים להו דמאי דאמרי קמאי בהא דלאו מילי דסמכא נינהו. וכ"ת א"כ אפילו לפני אבני ורבה נמי יהיה הלכה כדברי התלמיד האחרון ולא כדברי הרב שקדם לו ולמה פסקו הגאונים כתלמיד מאביי ורבה ואילך דעד אביי ורבה לא היו התלמידים לומדי אלא ע"פ קבלת רבותיהם כפי מה שהיו שונים להם מהם היו שונים ע"פ ר' חייא ור' אושעיא ומהם ע"פ משנת בר קפרא או מתניתא דבי לוי או מתניתא דבי שמואל וכן כולם ומשום כך ראוי לפסוק כדברי הרב כיון שהתלמיד לא ידע אלא תוך דברי רבו דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין אבל מאביי ורבה ואילך למדו כל הדעות ר"ל משנת רבי חייא ור' אושעיא ובר קפרא וכו' ולפיכך ראוי הוא לפסוק כדברי התלמיד משום דבתראי הוא ולפעמים שהרב הולך לשיטת אחת מן הברייתות כגון משנת רבי חייא ור' אושעיא והאחרון זקוק מכח ברייתא אחרת כגון משנת בר קפרא או אינך דאין הלכה כן או בהפך או לפעמים לא עיין הרב בחדא מהני מתניית והתלמיד עיין בו ודקדק ממנו שלא כדברי רבו וכדאשכחן בכמה מקומות בתלמוד דאמר רב חסדא לרבא פוק עיין בה דלאורתא בעי לה וכולי ותו איתא במסכת תענית (דף כ"ד) רבא גזר תענית וכו' עד אי משום תנויי בשני דרב יודא כולא תנויי בנזיקין הוו כו' עד וכי מטי רב יודא בעוקצין אמר הוויית דרב ושמואל קא חזינא הכא ואנן מתנינן בעוקצין תליסר מתנייתא ואלו רב יודא וכו'. ופי' שם רש"י וז"ל תליסר מתנייתא ביי"ג פנים יש בינינו במשנה וברייתא של מסכת עוקצים ביי"ג פנים כגון משנת רבי חייא ורבי אושעיא ובר קפרא ומשנת קרני ולוי ותנא דבי שמואל והכי אמרינן במסכת נדרים ר' מתני הילכתא בתליסר אפי' עכ"ל רש"י. ומשמע שבימי אביי ורבה היו לומדים כל אותם הי"ג מתנייתא מה שלא עשו בדורות הראשונים דהיינו רב יודא וכיוצא בו מדקאמר ואנן מתנינן בתליסר מתנייתא דמשמע אנן דוקא ולא אינהו וכדמוכח כל שיטתא דהתם ותדע שכן הוא שבימי אביי ורבה ניתוספה חכמת התלמוד שהרי מציינו בב"ב פרק יש נוחלין (דף קלד) וכן בפרק ב' דסוכה (דף כח) שמפליג לדבר בחכמת רבן יוחנן בן זכאי שלא הניח לא מקרא ולא משנה ולא תלמוד כו' ומונה התם טובא ולבסוף הויית דאביי ורבה ולא מהאמוראים הראשונים הקודמין להם ואף על גב שהיו גדולים מהם כגון רב ושמואל ורבי יוחנן אלא א"כ היינו טעמא כדפירש' שאביי ורבה התחילה/התחילו/ללמוד כל הברייתו' וישבו ותרצו את כולם שלא יקשה מזה על זה ומתוך כך הוציאו כמה דינים והעמידו כמה שמועות